

dr. Veronika Rot Gabrovec
Filozofska fakulteta, Ljubljana
Oddelek za anglistiko in amerikanistiko

Priloga

PISNA OCENA UČNEGA GRADIVA

New Headway Intermediate

Student's Book - Fourth edition
(učbenik, četrta izdaja)

Avtorja: Liz in John Soars
Založba: Oxford University Press
Leto izdaje: 2009

Poleg učbenika sem pri pregledu gradiv imela na voljo tudi spremljajoči delovni zvezek (*Workbook with key*) ter priročnik za učitelje (*Teacher's Book*, avtorji Liz in John Soars ter Amanda Maris).

Ko sem pisala mnenje za ponovno potrditev prejšnje, t. j. tretje, izdaje učbenika, je založba Oxford University Press že napovedovala novo izdajo, ki naj bi uporabnikom prinesla »popolnoma prenovljeno slovnico, popolnoma nova besedila, popolnoma nova zvočna gradiva, popolnoma nove rubrike«. Pri uspešnici tipa učbeniškega gradiva *Headway* je seveda vedno zanimivo pregledati nove izdaje. Avtorji ne želijo izgubiti svojega trga, nikakor ne želijo razočarati svojih "starih", na pristop že navajenih uporabnikov (učiteljev) in ne odbiti novih (učencev oz. novo snubljenih učiteljev). Kaj bodo spremenili v "popolnoma prenovljeni izdaji" – in kaj obdržali?

Pričujočo oceno četrte izdaje pišem torej tudi ob misli na prejšnje izdaje in na spremembe v novi, poudarek je na vsebini, tehnični urejenosti gradiv in predlaganih pedagoških pristopih. Mestoma bom kriterije združila, omenjam pa tudi ključne dokumente, ki se ukvarjajo s poukom angleščine v Sloveniji.

Splošna ocena

Na prvi pogled mi je učbenik všeč. Privlačen je, gradiva so barvita in tehnično razgibano urejena, obenem pa še vedno zelo pregledna. Učenec se zlahka znajde tako med sestavnimi deli posamezne enote kot tudi v učbeniku kot celoti. Uporabljena gradiva so videti zanimiva in uporabna, v času izida učbenika so tudi sodobna in aktualna. Vizualna gradiva predstavljajo smiselno dopolnitev besednemu delu in so pogosto vir motivacije za delo (npr. slike znanih osebnosti, optične iluzije), po drugi strani spodbujajo pomnjenje (npr. diagrami, barvni poudarki pri verbalnem delu besedila). Zanimiv, komunikacijsko naravn in sistematičen učbenik.

Vsebina, organizacija

Vsebinska ureditev učbenika precej spominja na prejšnje izdaje. Dvanajstim učnim enotam sledi najprej razdelek, ki je posvečen pisanju, potem zapis zvočnih posnetkov, razlaga slovnice (urejena ustrezno učnim enotam), dodatna gradiva, seznam osnovnega novega besedišča, poseben razdelek posvečen glagolom ter razpredelnica fonetičnih simbolov. Kar se zdi nadgradnja starih pristopov, je sistematično poučevanje pisanja. Pristop sam po sebi ni nujno drugačen kot v drugih učbenikih (učenci dobijo zgled pisma, dopolnjujejo besedila, primerjajo različne sestavke, pišejo ob vizualni podpori), je pa pristop k pouku pisanja videti sistematičen, k čemur verjetno pripomore dejstvo, da je v ločenem razdelku. Smiselno je, da poleg običajnih pisnih izdelkov učenec vidi tudi elektronska sporočila, skratka tisto, kar bo verjetno tudi sam pisal. Ljubitelj kreativnega pisanja ali tisti, ki se s pisanjem ukvarja bolj poglobljeno, bi morda v razdelku kaj pogrešil. A upoštevati je treba, da pričujoči učbenik ni namenjen samo pisanju, za to obstajajo posebne publikacije, strani 102 – 117 pa nudijo dobro oporo učencu za (vsaj delno) samostojno delo in učitelju za pripravo na uro pisanja.

Znotraj vsake posamične enote se učenec sprehodi po jasno razvidnih poteh: od uvodnih spodbud za razmišljanje, besedil za branje, slovničnega razdelka, do vaj za učenje oz. utrjevanje besedišča itd. Kar pregledovalec opazi, je trud avtorjev, da bi v publikaciji predstavljeni jezik odseval dejansko rabo struktur, besedišča in idiomatike. Jezik je živ, razvija se neprestano, angleščino dopolnjujejo milijoni govorcev po vsem svetu, zato je neizpodbitno dejstvo, da so jezikovni učbeniki pogosto že v času izdaje zastareli. Soarsova pa se trudi, da bi predstavila tudi različne oblike neverbalnega sporazumevanja, nekatere sodobnejše vsakodnevne fraze, načine dajanja poudarkov ali

omilitve izrečenega mnenja. Sodobnejši jezik najdemo v posnetkih, v gradivih, prirejenih po časopisih, na nekatere vidike opozarja razdelek *Everyday English*.

Tudi pri pouku slovnice avtorja skušata slediti komunikativnim pristopom. Vaje pogosto ne ostajajo le na ravni 'drila'. Na str. 17 mora npr. pri vaji posvečeni trpniku in tvorniku učenec v stavkih sicer najprej izbrati pravilno obliko, obenem pa ga navodila spodbujajo, da tudi razmisli o posredovanih statističnih podatkih. Razlage slovničnih poglavij so v vsaki lekciji, tam so enostavnejše, ponekod jih spremlja celo slikovna razlaga - na koncu knjige v posebnem razdelku pa najdemo več metaizrazov in pravil.

Učbenik z delovnim zvezkom ter spremljajoči priročnik prinašajo mnogo gradiv, ki predstavljajo in razlagajo, utrjujejo in nadgrajujejo. Ker vemo, da učitelji dandanes (kateremukoli) učbeniku navkljub v razred prinašajo še številna dodatna gradiva, se včasih ob obilici gradiv v učbenikih resnično lahko vprašamo, kakšen manko s tem pravzaprav nadomeščajo.

Skupni evropski referenčni okvir (CEFR) & veljavni slovenski dokumenti

Zakaj na tem mestu sploh omenjam *Skupni evropski referenčni okvir*? Zato, ker je *New Headway Intermediate* menda uvrščen med B1 in B2 – če gre verjeti podatku na zadnji strani platnic. Je že tako, da je danes vsak učbenik, ki ga želimo prodajati, baje potrebno že na platnicah razvrstiti glede na *Skupni evropski referenčni okvir*. Tisto, kar bi človeka ob tem zanimalo, je razpoložljiva dokumentacija, na osnovi katere je bila narejena umestitev. Kako so odgovorne osebe (avtorji? založba? prvi recenzenti? sodelavci?) ugotovili, kam gradiva sodijo? So testirali gradiva v okviru umerjenih izpitnih pol? So imeli ekipo standardiziranih bralcev? Ali pa jih je morda pri določanju ravni vodil nekakšen prirojen občutek?

Sama v zadnjem letu spoznavam postopke standardizacije in določanja ravni izpitnih pol in lahko rečem, da proces ni enostaven. Zato imam pri posameznih gradivih, ki jih vidim in so menda že umerjena na določeno raven, pogosto pomisleke – ne glede kvalitete gradiv, pač pa glede nalepke, ki jim jo nekdo zelo samozavestno nadene. Mislim, da bi morali uporabniki imeti pravico vpogleda v ustrezno dokumentacijo oz. zvedeti, kako so ravni bile določene.

Dejstvo je, da so se tudi nekateri temeljni slovenski dokumenti pisali skladno s temi evropskimi priporočili, pa čeprav se CEFR glede marsičesa ne želi izreči in sploh ne predpisuje, pač pa zgolj priporoča. Dokumenta, ki sta pri pregledu srednješolskega učbenika, ki je v rabi v Sloveniji, ključna, sta seveda *Predmetni izpitni katalog za angleščino* in veljavni *Učni načrt za angleščino za gimnazije*. *New Headway Intermediate* ustreza dokumentoma in bo po moje učence uspešno popeljal na prvi del poti do mature (a če povem zares pošteno, so sezname predpisanih tematskih področij v naših splošnoizobraževalnih programih podobni znani Adamsovi izjavi in zaobjemajo *'life, universe and everything'*. Zato bi učence do cilja lahko popeljal tudi vsak drug dobro napisan učbenik.)

Ženske, ki tlačijo svet *New Headway Intermediate*

Preden zapišem tisti končni stavek, ki učbenik menda pošlje na slovenske šolske klopi, bom tokrat učbenik (žal zelo površno) pretresla še na nekoliko drugačen način. Kakšno vlogo v učbeniku igrajo ženske?

Povod za tole zadnje razmišljanje v okviru recenzije je dejstvo, da je na str. 99 v poglavju o ljudeh, ki so tako ali drugače pretresli svet (*Movers And Shakers*), omenjenih pet izbrancev: Galileo Galilei, Elvis Presley, Charles Darwin, Sigmund Freud in Emily Pankhurst. Med petimi se najde torej le ena sama ženska (in to – ironija pa taka – vodilna angleška sufražetka).

Le 20% tistih, ki store kaj omembe vrednega, je žensk? Je razlog morda v hudi neaktivnosti anglosaških žensk, zaradi česar avtorja nista našla nobene primerne osebe? Nikakor ne; pisateljic, znanstvenic, zdravstvenega osebja, slikark, igralk, skratka 'primernih' anglosaških žensk se da domisliti brez posebnega naprezanja. In sploh, tudi naštetih moški niso bili vsi naravni govorci angleščine, ampak so jih našli na različnih koncih sveta (seveda, učbenik je prodajan globalno). Možnost izbire med ženskami, ki so tako ali drugače spremenile svet, je torej velika. Je mar kriva zgodovina in dejstvo, da je v preteklosti pač ob dosežku zaslovel moški in ne njegova asistentka (pa čeprav je opravila morda večji del raziskave)? No, potem bi bil najbrž čas, da uporabimo novejšje pristope k selekciji in pripadnike obeh spolov obravnavamo enakopravno.

Prav zaradi omenjene učne enote sem še enkrat malo pazljivejše prelistala učbenik in moje mnenje ostaja enako: svet po imenu *New Headway Intermediate* vrtijo moški. Ženske sicer suvereno zavladajo na str. 50, kjer nas v enoti *Moja kuhinja (My kitchen)* tri nasmejane gospe povabijo v t. i. 'srce svojega doma', v svojo kuhinjo. Kar dve med njimi sta gospodinji, ena pa dela še drugačno kariero (ima precej ameriški poklic – *lifestyle coach*). Možje omenjenih radostnih varuhinj družinskega ognja sicer služijo denar, doma pa nihče od treh ne pomaga (pomaga pa najstarejši sin indijske matere – kadar ima čas...). Pomirjujoče?

Če koga zanimajo v učbeniku omenjeni moški poklici: raketar, bodoči kralj, policist, ki je obenem tudi surfer, tu je slikar, slaven modni oblikovalec, spoznamo vojskovodjo in politika. A tudi nekatere ženske so menda lahko uspešne: J. K. Rowling je bogata pisateljica. Tako. Sicer pa spoznamo še Ruth, ko pravkar prevaža svoje otroke iz šole. Uspeh je lahko različnih vrst, ne? Ženske so namreč marljive in materinske (na slikah na str. 14 vidimo deklico, ki se uči, in še eno, ki s stekleničko hrani ovčko – na fotografijah poleg njiju pa sta še nasmejan natak in policist).

V drugi lekciji, ki govori o poklicni karieri, spoznamo na str. 16 osebje neke pisarne (3 moške in 3 ženske). Ko jim po poslušanju posnetka – kot to zahteva naloga – določimo vloge, ugotovimo, da so med 4 vodstvenimi delavci vsi trije moški in le ena ženska. Preostali dve dami sta računovodkinja in pa – jasno - *personal assistant*, torej tajnica (višjega ranga). Pri vaji, kjer učenci pri poslušanju pazijo na opise teh oseb, zvemo še, da je »*Jenny [is] a sweetheart. Everyone loves her.*« Pri mladeniču z imenom Matthew pa zvemo, da »*[he] knows everything about technology*«. *Ena bejba pa en maher*, a ne?!

Ti zadnji odstavki sicer kličejo po resnejšem tovrstnem pretresu učbenikov (za angleščino pa tudi sicer). A vendarle: ob zelo stereotipni predstavitvi žensk, ki ženskemu delu avtorskega tandema resnično ni v čast, učbenik sicer ni slab. Avtorja sta vključila zanimiva gradiva, široko paleto besedišča z različnih področij, slikovno je učbenik bogat in razgiban. Predlagam potrditev.

dr. Veronika Rot Gabrovec

Ljubljana, 31. 8. 2009